

MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652-7224 ::: Uppdaterad den 16 maj 2007
[Klicka här för utskriftsvänlig pdf-fil](#)

Debatt om en avhandling: *Idrottens kön i fokus*

I en kommentar till Jesper Andreassons och Sara Berglunds respektive disputationer i januari 2007 gav tjänstgörande redaktör [uttryck för åsikten](#) att "en något mer kritisk hållning och analytisk skärpa från opponenter sida hade sannolikt inte gjort våld på stämningen". Vi väntar fortfarande på recensionen av Sara Berglunds avhandling, men Jesper Andreassons *Idrottens kön: Genus, kropp och sexualitet i lagidrottens vardag* [recenserades](#) nyligen i dessa spalter av Ingela Kolfjord. I den recensionen fanns ingen anledning att efterlysa kritisk skärpa; Kolfjord gav uttryck för stor skepsis inför Andreassons genusteoretiska resonemang, som hon menar präglas av ett maskuliniserat seende.

Jesper Andreasson inkom med ett svar på Kolfjords recension i uppdateringen efter. Andreasson anser att recensionen är orättvis och ger en missvisande bild av boken, en doktorsavhandling i sociologi vid Lunds universitet. Han pekar på att han i sin avhandling noggrant redovisar sina överväganden och problematiseringar rörande just riskerna att forskaren själv reproducerar de genuskonstruktioner han är ute efter att analysera och avslöja. Han visar på hur Kolfjord med hjälp av trunkerade citeringar framställer hans slutsatser som orimliga när de i själva verket bygger på autentiska intervjuvar. Han ger samtidigt Kolfjord rätt i delar av hennes kritik, men menar att slutintrycket av recensionen inte stämmer överens med innehållet i boken.

I [en kommentar bemöter](#) nu Ingela Kolfjord Andreassons synpunkter. Citatet, som Andreasson påpekade bara återgavs en del av, beaktades i dess helhet när Kolfjord gjorde sin bedömning av avhandlingen, såväl i enskildheter som när det gäller hennes samlade bedömning av avhandlingen. Hon understryker Andreassons ambivalens och motsägelser i analysen av de bägge lagen, och framhåller att hon i sin läsning också noterat – och i sin recension framhåller – positiva inslag i avhandlingen. Slutintrycket blir, efter ytterligare en läsning, emellertid i stort sett detsamma – Andreassons analys är ambivalent och motsägelsefull.

Är genusforskarens dilemma ett manligt problem?

Jesper Andreasson

På idrottsforum.org kunde man nyligen, under rubriken "En manlig genusforskarens dilemma", ta del av Ingela Kolfjords [recension](#) av min avhandling *Idrottens kön: Genus, kropp och sexualitet i lagidrottens vardag*. I recensionen redogör Kolfjord ensidigt för avhandlingens och författarens tillkortakommanden. Hade recensionen varit mer nyanserad och också på ett mer adekvat sätt speglat innehållet i avhandlingen hade jag inte funnit anledning att gå i svaromål. Men, då en recension av det här slaget kan medverka till att ge mitt arbete och mig som genusforskare dåligt rykte, och då jag finner merparten av kritiken obefogad och vilseledande, är en respons motiverad.

I recensionen kan man läsa hur jag beskrivs som styrd av "mytiska och traditionella genuskonstruktioner". Men, i

metodkapitlet diskuterar jag ingående den typ av risker som Kolfjord pekar på. Jag menar att Kolfjord har läst, förstått och kommenterat min text på ett sådant sätt att jag framstår som orimligt okritisk. Nedan ska jag ta upp och bemöta Kolfjords kritik mer detaljerat.

Recensenten menar att jag i alltför stor utsträckning använder begreppet maskulinitet i analysen. Hon citerar bland annat en av mina informanter, men väljer i sammanhanget att exkludera mer än halva citatet, den del på vilken min tolkning grundar sig och blir rimlig. Jag kursiverar den inledande delen av citatet, d.v.s. den del som Kolfjord exkluderat i sin recension:

Ja, alltså det som jag lägger in i kvinnligt, att vara charmig, söt, försiktig och, ja, lite tafatt kanske, avvaktande. Det låter väldigt negativt, men alltså det är om man jämför med män. Alltså, går du in och kollar en fotbollsmatch eller en annan tuff sport så är det en tuff yta. Det gäller att plocka fram det tuffa. Jag tror inte det är nåt man kan?alltså det är svårt att förklara. Det känns som när jag tänker, nu när vi pratar om det och jag tänker på det, så tänker jag på fotboll och en plan. Där existerar liksom inte manligt och kvinnligt så på det sättet, utan det är mer att man går in på en plan och man gör det man skall på planen (s 172).

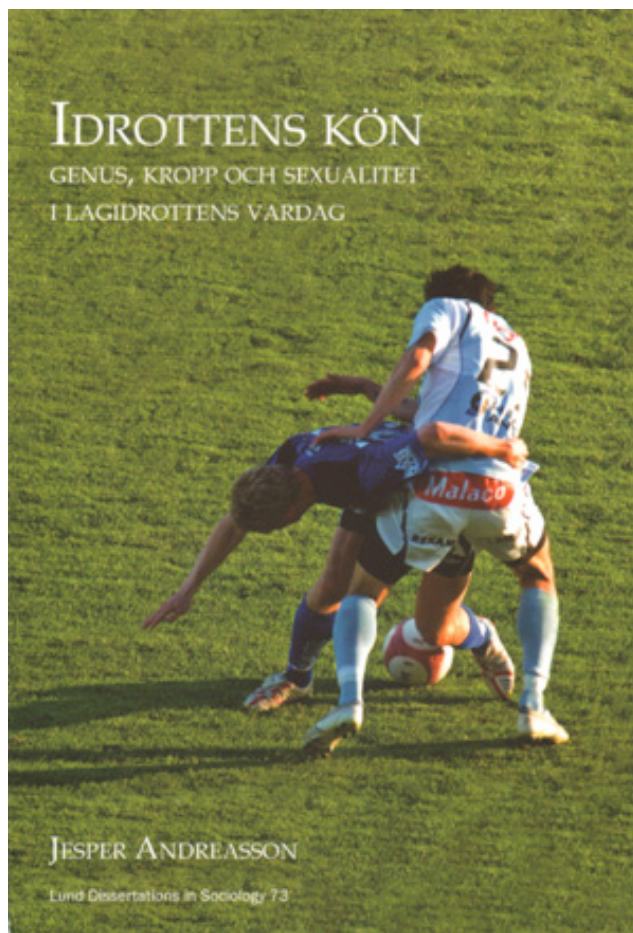
Min fråga till Kolfjord är: Är det inte tydligt att föreställningar om maskulinitet utgör normen i citatet ovan? Varför klippa bort den del av citatet där min tolkning har sin utgångspunkt och sedan kritisera tolkningen? Utifrån det som hela citatet "säger" har jag svårt att förstå Kolfjords undran över varför "Andreassons tolkningar ständigt dras mot den maskulinisering av kvinnorna som han själv beskriver som en myt (...)." Menar Kolfjord att det inte är relevant att diskutera kvinnornas förståelse av maskulinitet, trots att de agerar inom och utifrån en manlig hegemonisk ordning? Syftet med avhandlingen är ju att analysera hur kön, kropp och sexualitet konstrueras inom lagidrotten. Vi fortsätter på det inslagna temat. Kolfjord skriver ifråga om lesbiskhet:

Jag har svårt att föreställa mig att lesbiskhet skulle vara ett särskilt tema vid studier av kvinnor som professorer om inte studien specifikt skulle behandla lesbiskhet och karriär.

Syftet med avhandlingen är, återigen, att analysera hur kön, kropp och *sexualitet* konstrueras inom lagidrotten. Om en studie av professorer hade samma syfte, fast inom akademien, så hade det visst varit relevant att studera lesbiskhet, och också homofobi, om informanterna uttrycker något om det. Är problemet att jag diskuterar just homosexualitet, eller är problemet sexualitet över huvudtaget? Kolfjord fortsätter:

Samtidigt som han skriver att kvinnorna berättar att de är mycket trötta på tjetet om lesbiskhet så menar författaren att det är ett ofta återkommande tema under intervjuerna. Är det då författaren som väcker frågan eller kvinnorna som tar upp den?

I avhandlingen skriver jag (s 202), för att vara exakt, att det är ett återkommande tema i kvinnornas berättelser. lesbiskhet är ett betydande tema i diskursen om kvinnliga fotbollsspelare och kvinnorna behandlar också detta ämne, därför är det relevant. Menar Kolfjord att jag i mina analyser inte skall utgå ifrån kvinnornas berättelser utan istället på politiska grunder censurera dessa? Att antyda att jag aktivt söker förvandla myter till sanningar, och därmed också försöka underminera min förmåga till kritiskt tänkande, tycker jag är starkt missvisande och inte i paritet med

Omstridd avhandling.

avhandlingens innehåll.

Kolfjord fortsätter sin argumentation genom att påpeka: "När författaren beskriver herrlagets övergreppskultur (simulerade våldtäktsakter) jämförs det med en lek som öppnar upp för intimitet".

Detta är en mycket kraftig förenkling av det som beskrivs. Jag vill hävda att jag tydligt redogör för det problematiska i att männen stärker en stereotyp och patriarkalisk genusordning genom sitt sätt att agera, men jag försöker också visa på komplexiteten i det som kan ske i ett omklädningsrum (bland annat med hjälp av en omfattande diskussion om homosocialitet). Att enbart beskriva det som försiggår i omklädningsrummet som ett uttryck för symboliska våldtäkter skulle ge en ensidig bild och också bidra till att reproducera en stereotyp maskulinitet och genusordning. Skulle det vara mer acceptabelt bara för att det är män som agerar eller hur menar Kolfjord?

Avslutningsvis vill jag i denna respons poängtera att jag på inget sätt vill skapa motsättningar som handlar om perspektiv och forskarkompetens. Jag inser att det finns viktiga poänger i att problematisera alla sammanhang där man särskiljer könen, eftersom det finns en risk för att särskiljningen därmed återskapas. Jag tycker att Kolfjord har en viktig poäng gällande till exempel mitt namnval på de båda idrottslagen (Solby och Kula), klantigt kan jag tänka så här i efterhand. Men därifrån till att recensera avhandlingen så enkelspårigt som hon gör är orättvist och i allra högsta grad missvisande. Genom detta svar hoppas jag ha nyanserat bilden av min avhandling tillräckligt för att andra skall tycka att den verkar intressant att läsa, och därigenom kunna bilda sig sin uppfattning.

Copyright © Jesper Andreasson 2007

Maskulinisera inte allting!

Ingela Kolfjord

Nej, en genusforskarens dilemma är inte ett manligt problem om vi väljer att inte maskulinisera det mesta runt omkring oss. Däremot tycker jag att det är ett problem att maskulinisera kvinnor som spelar fotboll. På samma sätt som Andreasson väljer ut citat från en intervju för att belysa, teoretisera, förstå, beskriva, förklara etc. valde jag en del av ett citat som belyser det jag önskade förmedla i texten (mina markeringar "/.../", som visade att refererade citat ibland var delar av ett citat, hade tyvärr redigerats bort i den publicerade recensionen; det är naturligtvis viktigt att förmedla att det är delar av citat som återges). Den del av citatet som inte återgavs förändrar dock inte min tolkning av avhandlingens innehåll som helhet. Min samlade uppfattning av avhandlingen och tolkningen av Toves berättelse är grundad på hela citatet, på andra citat av Tove och hennes lagkamrater, samt på teoretisering och analys av dessa. Kvinnorna i laget värjer sig mot en diskurs där de tillskrivs föreställningar om dem som de inte kan identifiera sig med. Men självklart förhåller sig kvinnorna till denna diskurs, som tillskriver dem pojkflickestatus och lesbiskhet.

One cannot analyze 'real women' without reference to the discursive fields by which women are constructed or construct themselves. And one cannot assume that analyses of 'women of discourse' necessarily reflect women's identities and the lives women lead. Thus the problem is *not* that these two positions exist, but that making connections between them can be difficult for theory, research, and politics. [1]

Detta är ett dilemma – inte bara i genusforskningen.

Jag har inga som helst invändningar mot författarens metodavsnitt, men det hade varit metodologiskt intressant att få ta

del av de frågeställningar som kom upp under intervjuerna med tanke på den presenterade empirin och analysens innehåll. En intervjuads berättelse är, i olika hög grad, styrd av frågor och intervjuare. En berättelse konstrueras också i samtalet med en motpart.

Andreasson skriver att jag menar att han ”/.../ i alltför stor utsträckning använder begreppet maskulinitet i analysen”. Jag har inte lyckats vaska fram detta ur min text.

Då jag på idrottsforum.org valde att recensera och inte referera avhandlingen är det självklart mycket av texten som utelämnas, men mitt bestående intryck är att analysen är ambivalent, motsägelsefull samt att den på ett problematiskt sätt pendlar mellan strukturell förklaringsnivå och individnivå. Ett exempel som jag nämnde i min recension, är när författaren beskriver de handlingsmönster som består av att få en juckande lagkamrat över sig, eller en flaska, sko eller schampoflaska symboliskt uppkörd i ändtarmen, som sexism och övergreppskultur – för att senare texten reducera det till pseudosexuella lekar som öppnar upp för intimitet.

Situationen med flaskan kan liknas vid en lek som framförallt handlar om att ha kul, det vill säga en spontan responsivitet på given stimuli i en viss situation. (s 135)

Trots att iscensättningen med flaskan sker med höga utrop och skratt är det således uppenbart att männen på ett aktivt sätt ger uttryck för en slags övergreppskultur. (s. 135)

Om författaren menar att barnsliga lekar och övergreppskultur är två sidor av samma mynt är det väl inte helt ointressant att diskutera detta?

När männens identitetsarbete beskrivs är det ett lekfullt arbete som öppnar upp för möjligheter och intimitet, men när kvinnornas identitetsarbete beskrivs tolkas det som ett hybridiskt, ambivalent och krisartat projekt. Också detta tycker jag är intressant att lyfta upp till diskussion.

Den homosocialitet som utspelar sig i Kula HF och som tar sig i uttryck i en ibland brutal maskulinitet behöver inte bara ses som ett uttryck för manlig dominans och rekonstruktion av en inom lagidrotten dominerande maskulinitet. Männens homosociala iscensättningar och konfrontationer kan likväl ses som strategier för att bearbeta rädslor, önskningar, fantasier och begär som förknippas med det manliga. (s. 140)

Kvinnorna däremot ”bekräftar, upprätthåller och rekonstruerar en hegemonisk maskulinitet inom idrotten” (s. 215) Att på det här sättet använda skilda måttstockar för män och kvinnor är ett besvärande inslag i avhandlingen.

Det finns fler exempel i avhandlingen som visar på vad jag skrev i min recension, *en ibland mycket skärpt analys*, som tyvärr ofta omkullkastats av författaren själv. Men då jag inte är intresserad av att diktera läsningsfacit överlåter jag precis som Andreasson åt läsaren att bilda sin egen uppfattning om texten. Även om Andreasson tycker att min recension är ensidig och enkelspårig var min ambition att förmedla essensen av boken utan att behöva dissekera den. Det finns säkert läsare av avhandlingen som är mindre kritiska än jag, precis som det förmodligen finns läsare som har mer eller fler kritiska synpunkter än de jag förmedlar i min recension och i detta inlägg.

Avhandlingstexten är publicerad och har nu börjat ”leva sitt eget liv” utanför författarens kontroll. Och jag tror att farhågorna för att en recension kan skapa negativ ryktesspridning om en forskare och ett helt avhandlingsarbete är överdrivna.

[1] Daly, K & L. Maler (1998:4) *Criminology at the Crossroads: Feminist Readings in Crime and Justice* Oxford: Oxford University Press

Copyright © Ingela Kolfjord 2007

